

Signalizácia v ochrane rastlín - 16/2024

Kohútiky a vošky na obilninách

Každoročne o takomto čase vrcholí poškodenie listov obilnín kohútikmi a v klasoch sa usídľujú vošky. V účinných látkach autorizovaných proti týmto škodcom sú zmeny, pribudli účinné látky aj obchodné názvy prípravkov.

Kohútik modrý (*Oulema gallaeciana*) napáda hlavne pšenicu, prípadne ďalšie obilniny okrem ovsu. Veľkosť imága dosahuje 3,5-4 mm, telo aj nohy sú modré alebo zelené s kovovým leskom. **Kohútik pestrý** (*Oulema melanopus*) napáda tiež všetky druhy obilnín, hlavne jačmeň a ovos. Veľkosť dospelca je 4-5 mm, krovky má tmavomodré až zelenkavé a nohy červenkastooranžové, čím sa obidva druhy výrazne odlišujú. Vajíčka majú obidva druhy rovnaké, 1 mm dlhé, žltkavé. Larvy sú tiež rovnaké pri oboch druhoch, pokryté čiernym slizom a výkalmi, pripomínajú slimáčikov. Prezimujú chrobáky v okolí pozemkov, najmä po d kôrou stromov a v pôde. Na jar nalietaťujú na porasty obilnín a vyžierajú podlhovasté otvory medzi žilkami na listoch. Po spárení kladú samičky podlhovasté vajíčka na vrchnú stranu listov, 1-5 kusov v radoch za sebou. Asi o týždeň sa liahnu larvy, ktoré rovnako ako imága, vyžierajú podlhovasté otvory do listov, pričom sa obaľujú slizovitým povlakom. Okienkovaním listov dochádza k strate listovej plochy niekedy až do vybielenia listov. Ak je počet vajíčok alebo lariev 0,6 a viac na jedno steblo alebo pomer vajíčok a lariev 1:2, treba ošetrovať. Larvy kohútika pestrého sa kuklia v pôde, larvy kohútika modrého v úžľabí horných listov alebo v klasoch. Chrobáky sa liahnu na jeseň, ešte krátko žerú na iných trávach, pokiaľ sa nestiahnu do zimných úkrytov. Vysoké zastúpenie obilnín napomáha premnoženiu kohútikov do takej miery, že iný spôsob boja ako chemický, nie je možný.

Proti kohútikom sú autorizované pyretroidy: cypermethrin **Sweep**, **Cyperkill Max**, **Sherpa 100 EW**, **Cythrín Max**, **Rafan Max**, **Supersect Max**, **RWA Protector Max**, alpha-cypermethrin **Vaztak Pro**, deltamethrin **Delcaps 050 CS**, **Deltop 050 CS**, **Decision**, **Decis EW 50**, **Decis Forte**, **Decis Protech**, **Delta EW 50**, **Delta Expert**, **Deltik 100 SC**, **Poleci**, **Desha 2,5 EC**, **Delmetros 100 SC**, **Dinastia Expert**, **Koron 100 SC**, gamma-cyhalothrin **Nexide**, **Rapid**, lambda-cyhalothrin **Kaiso Sorbie**, **Karate Zeon 5 CS**, **Ninja Zeon 5 CS**, **Sentinel**. Pyretroidy pôsobia blokovaním prenosu nervových impulzov pozdĺž nervových vlákien, zabraňujú fungovaniu membrány nervových vlákien, čím narušujú nervový systém škodcov, čo vedie k ich úhynu. Sú nesystémové, kontaktné a požerové jedy. Povolený je aj acetamiprid v prípravkoch **Leptostar 200 SC** a **Mospilan Mizu 120 SL**.

Pravidelne v čase mliečnej zrelosti nalietaťujú do porastov obilnín **vošky**. Ich početnosť býva rôzna v závislosti od počasia, pestovanej odrody, lokality a úrovne insekticídneho ošetrovania. Listy obilnín sú osídlené kolóniami svetlozelených vošiek. Je to **voška trávová** (*Metopolophium dirhodum*). Zostáva cicat' len na listoch, prípadne stebľách, čo môže pri premnožení spôsobiť ich žltnutie a skrúcanie. Jej najväčšia škodlivosť je v prenášaní vírusov žltej zakrpatenosti jačmeňa (BYDV) a vírusu mozaiky kukurice (MMV). V jeseni prelieta na primárnych hostiteľov: ruža, jahoda alebo repík lekársky, kladie na nich vajíčka a v tejto forme aj prezimuje. **Voška čremchová** (*Rhopalosiphum padi*) je tmavozelená až

olivovohnedá. Tiež sa vyskytuje najviac na spodnej strane listov a v listových pošvách. U nás je veľmi rozšírená, cicaním spôsobuje poškodenie listov. Primárnym hostiteľom je čremcha obyčajná na ktorej prezimuje vo forme vajíčok. Práve táto voška je najvýznamnejším prenášačom vírusu žltej zakrpatenosti jačmeňa (BYDV). Obidve spomenuté vošky sú teda tzv. listové vošky a ošetrovanie proti nim sa odporúča na konci kvitnutia pšenice pri výskyte 25 a viac vošiek v priemere na jednu odnož. V jarnom jačmeni len v štádiu steblovania pri výskyte 25-30 vošiek na 30 % odnoží, čo v našich podmienkach nebolo splnené.

V klasoch a na zástavových listoch najviac škodí monocyklická **voška ovsená** (*Sitobion avenae*), ktorá prežíva celý vývoj na obilninách a trávach, na ktorých vo forme vajíčka aj prezimuje. Premnožením dokáže oslabiť klasy a znížiť úrodu vo fáze kvitnutia až mliečnej zrelosti. Nepriama škodlivosť je v prenose vírusu ako pri predchádzajúcej voške a vo vylučovaní medovice vplyvom čoho sa na napadnutých častiach rastlín premnožujú huby. V potravinárskej pšenici klesá pekárenská kvalita zrna, z napadnutého jačmeňa je znížená kvalita sladu a v množiteľských porastoch sa zhoršuje kvalita osiva. Práve táto voška je preto najškodlivejšia. Optimálna ochrana klasov je od konca kvitnutia do začiatku tvorby obilky ak je 3-5 vošiek v priemere na klas.

Autorizované prípravky v obilninách proti voškám sú: alpha-cypermethrin **Vaztak Pro** (voška ovsená), cypermethrin **Cyperkill Max, Cythrin Max, Rafan Max, Supersect Max, RWA Protector Max, Sweep**, deltamethrin **Decis EW 50, Decis Protech, Decis Forte, Delta EW 50, Poleci, Desha 2,5 EC, Decision, Scatto, Dinastia Forte**, gamma-cyhalothrin **Nexide, Rapid**, lambda-cyhalothrin **Gunner, Lambada, Kaiso Sorbie, Kachikoma SL, Karate Zeon 5 CS, Markate 50, Ninja Zeon 5 CS a Sentinel**. Acetamiprid, účinná látka prípravkov **Gazelle Liquid a Mospilan Mizu 120 SL**, je vysoko účinný systémový insekticíd, zo skupiny neonikotínoidov, ktorý pôsobí ako neurotoxikant. Viaže sa na nikotínové receptory acetylcholínu v centrálnom nervovom systéme hmyzu, čím následne dochádza k paralýze a úhynu cieľových škodcov. Pirimicarb **Pirimor 50 WG** patrí medzi karbamátové zlúčeniny. Je selektívny, účinkuje ako dotykový a dýchací jed pôsobiaci ako inhibítor cholinesterázy. V rastlinných pletivách je translokovaný a pôsobí hĺbkovo.

Proti voškám neošetrujte porasty od voskovej zrelosti po zber.

V Topoľčanoch, 15.5.2024

Ing. Alena Škuciová
ÚKSÚP – OKOR Topoľčany